A°. 1833. N°. 105.

ARNHEMSCHE COURANT.

Dingsdag den 3 September.

Deze Courant, die geregeld 3 maal in de week wordt uitgegeven, en wel op *Dingsdag*, *Donderdag* en *Zaturdag*, is, voor den prijs van ƒ 12 in het jaar, bij alle Boekverkoopers en Postkantoren in het geheele Rijk te bekomen. — *Voor Buitengewone Couranten of Bijlagen* wordt den geabonneerden niets afzonderlijk in rekening gebragt.

FRANKFORT, den 30sten Augustus.

De Courant van Leipzig behelst een berigt uit Berlijn, volgens hetwelk den 26sten verscheidene hooge Russische staatsdienaren en generaals te Schwedt zouden aankomen, onder anderen de Prins *van Wolchomsky*, de generaal *van Benckendorff*, de generaal graaf *Orloff* en de generaal *Adlerberg*. Men meent, dat de Keizer van Rusland en de Koning van Pruissen aldaar zullen bijeenkomen. Op het kasteel te Schwedt zijn toebereidselen tot ontvangst van 56 personen gemaakt.

Andere dagbladen spreken nog van eene bijeenkomst der monarchen van Oostenrijk, Pruissen en Rusland in Bohemen.

Hetgeen te Theresienstad tusschen den Keizer van Oostenrijk, den Koning van Pruissen en hoogstderzelver ministers verhandeld is, blijft steeds het onderwerp van gissingen. Een der Duitsche dagbladen beweert nu, dat er voornamelijk is beraadslaagd over de zaken van Zwitserland, welke dagelijks ingewikkelder worden. De Duitsche vorsten kunnen, zegt dit dagblad, zoo als Frankrijks positie hierbij is, geen geheel onverschillige aanschouwers blijven.

— De navorschingen, waartoe de revolutionnaire verbindtenissen van den onttroonden hertog *Karel* van Brunswijk aanleiding gaven, hebben, zoo als men verhaalt, uitkomsten opgeleverd, zoo als men ze wel niet verwacht had. Men wist, dat de hertog in eenen tuin van Neuilly met de Duitsche patriotten den verjaardag van het Hambacher feest plegtig had gevierd, ook was over 't algemeen bekend de ondersteuning, welke hij aan Duitsche genootschappen voor de vrijheid der drukpers, aan de committés voor de Polen in Frankrijk, aan de Italiaansche vlugtelingen te Marseille en Geneve verleende; doch thans is men eerst gekomen tot de ontdekking, dat de hertog, in spijt van zijne vroegere ondervinding, altijd nog aan toerustingen in eenen krijgstogt denkt. Langs verschillende wegen heeft men de zekere tijding verkregen, dat de hertog op het eind dezer maand onder eenen vreemden naam door Belgie naar Hamburg wil gaan en zich aldaar zoo lang heimelijk wil ophouden, tot de in Engeland gekochte wapens aangekomen zijn, en in het Bremensche een opstand georganiseerd is, aan het hoofd waarvan de hertog zich denkt te plaatsen. Er zijn maatregelen genomen om deze plannen te verijdelen, doch daar dezelve zoo bekend zijn geworden, zullen die maatregelen wel overbodig zijn.

— Brieven uit Weenen, van den 21sten Augustus, behelzen het volgende: « De koerier-wissel is zeer levendig en er schijnen gewigtige onderhandelingen op het tapijt te zijn. Heden is een beamble van het Fransche gezantschap als koerier naar Parijs vertrokken. Gisteren is er een Engelsch koerier van Londen en een Napolitaansch van Napels aangekomen. De laatste is dadelijk naar Praag vertrokken, alwaar de Napolitaansche zaakgelaste zich bevindt. — Zwitserland baart veel ongerustheid; men weet niet, waar de verwarring daar te lande op uitloopen kan. Van de commissie van onderzoek te Frankfort belooft men zich veel goeds, en hoopt door haar omtrent de ware bewerkers van het Frankforter oproer ingelicht te worden, en tevens ook de bron te ontdekken, waaruit het groot aantal rustverstoorders de niet onaanzienlijke kosten hunner ondernemingen goedmaken. In Italie schijnt men reeds berigten te hebben omtrent de middelen, waarover de revolutionnairen, en inzonderheid het *Jonge Italie*, beschikken kunnen. Dit zou eene gewigtige ontdekking zijn, welke de partij der beweging gevoelig zou treffen. Alle regeringen, zonder onderscheid, zouden zich geluk kunnen wenschen, eindelijk tot den zetel des kwaads doorgedrongen te zijn, want geene derzelve wil of mag een genootschap dulden, hetwelk al het bestaande zoekt te ondermijnen. Men zal in deze te Parijs zoo wel als te Madrid overeenstemmen, en overal zich bemoeijen, om de aanslagen der rustverstoorders met kracht tegen te gaan.»

— De Wurtemburgsche kamer der afgevaardigden houdt zich tegenwoordig onledig met de regeling der staats-uitgaven. Zij gaat die van post tot post na; vermindert degene, welke haar te hoog voorkomen, en verwerpt andere, welke haar niet behoorlijk toeschijnen. Twee posten van verleende gratificatien hebben zij verworpen, met overlating aan het hoofd van het departement van finantien, om de gelden van de ministers, die de betalings orders geteekend hebben, terug te vorderen.

Van den 31sten Augustus.

Wurtembergsche dagbladen geven, als van goeder hand afkomstig de tijding, dat de Koning van Napels aan zijn volk eene constitutie gegeven heeft, welke op liberale grondbeginselen berust.

— De Courant van Genua, van den 21sten Augustus meldt, dat aldaar is aangekomen de Pauselijke nuntius te Lissabon, de kardinaal *Giustiniani*, met onderscheidene leden van het genootschap der jezuiten, die allen, op uitdrukkelijk bevel, Portugal den 4den dezer hebben moeten verlaten.

— Men verneemt thans, dat de president der Duitsche bondsvergadering, op ontvangene aanschrijving, is op reis gegaan, ten einde zich bij den prins *van Metternich* te vervoegen. Men vermoedt derhalve, dat hem mededeelingen te doen zijn omtrent hetgeen te Teplitz en Theresienstad door de ministers en monarchen van Oostenrijk en Pruissen, aangaande de zaken van Duitschland, is besproken.

— In het groot-hertogdom Hessen worden nog bij voortduring personen, beschuldigd van staatsmisdrijven, in hechtenis genomen. Zij worden meest naar Gieszen vervoerd.

PETERSBURG, den 21sten Augustus.

Z. M. de Keizer heeft, bij manifest van den 13den dezer, bepaald, dat, ter aanvulling van het leger, eene ligting van recruten zal plaats hebben, en wel ten getale van vier man van de duizend zielen. Uitgezonderd zijn de gewesten, waar de oogst in dit jaar niet gelukt is.

BERLYN, den 29sten Augustus.

Z. K. H. Prins *Albrecht* is, na uit Petersburg teruggekeerd te zijn, van hier naar 's Gravenhave vertrokken.

ZWITSERLAND.

Bazel 25 Augustus. Volgens besluit van den landdag, maakt het kanton Bazel, in deszelfs betrekkingen tot het bondgenootschap, gelijk tot dus verre, een eenig staatsligchaam uit, terwijl hetzelve, wat het inwendig bestuur betreft, in twee deelen wordt gesplitst. Bazel-stedelijk gedeelte bestaat uit stad en schependom benevens de gemeenten op den regter oever van den Rijn, Bazel-landschap uit het overig grondgebied van het kanton Bazel. In deze scheiding van grondgebied kan niets veranderd worden. De reeds bestaande staatsregeling van Bazel-landschap wordt erkend; Bazel-stedelijk gedeelte is gehouden om zich mede eene eigene staatsregeling te geven, en dezelve aan de goedkeuring van het bondgenootschap te onderwerpen. De bondgenootschappelijke commissarissen zullen de invoering der beide staatsregelingen bevorderen. In den landdag worden de beide kantons met gelijke regten vertegenwoordigd en wisselen jaarlijks met het voorzitterschap.

Zurich. Bij den landdag zijn thans ook uit Unterwalden, alsmede uit Binnen-Schwijtz twee afgevaardigden aangekomen.

Lucern. Den 20sten Augustus is de groote raad op verlangen van het gezantschap te Zurich vergaderd, om nieuwe instructien omtrent de zaken van Bazel te geven. Met 79 tegen 4 stemmen is de uitgebragte stem van het gezantschap tot eene volledige scheiding bekrachtigd.

Schwijtz De landsgecommitteerden zijn den 17den dezer bijeengekomen en hebben eene nadere commissie benoemd, die reeds [illegible] omtrent de volgende punten is overeengekomen: 1.) de gezamenlijke gemeenten van het kanton Schwijz erkennen en waarborgen elkander de volkomenste politieke gelijkheid van regten voor al de inwoners van het kanton en van de onderscheidene deelen des grondgebieds, als zijnde de hoofdgrondslag der door hen te ontwerpen staatsregeling; 2.) zij verklaren zich gemeenschappelijk bereid, tot het daarstellen en volkomen in werking brengen van zulk eene staats-regeling. Derzelver ontwerp zal aan eenen daartoe te benoemen raad van zeventien leden worden opgedragen; hiertoe zullen, naar den maatstaf der aanstaande volkstelling, het binnenland, met Willrau daaronder begrepen, 8, het buitenland met Gersau 9 leden leveren. De voorzitters worden door den genoemden raad zelven gekozen. 3.) Het bedoelde ontwerp zal ter aanneming of verwerping der kreitsgemeenten worden voorgelegd. T[illegible]neming zijn ⅔ der te zamenkomende kantonburgers [illegible]zaam. De meerderheid der stemgeregtigden geldt voor al de te zaamgekomenen. Geen burger dan die den volkomen ouderdom [illegible]

is stemgeregtigd. 4) Het volk is souverein; het bezit de hoogste magt en geeft zich zelven doeltreffende wetten; *a)* het oefent deze souvereiniteitsregten, uit in de gemeenten, de aangenomene constitutie vastgesteld, (1) uit, in welke gemeenten alle wetten ter stemming zullen worden voorgelegd; *b)* bij deze stemming geldt de zelfde regel, als in art. 3 vermeld; *c)* Swijtz is de hoofd en vergaderplaats des geheelen kantons; *d)* als politieke-landgenooten en kanton-burgers worden beschouwd, die, bij de in 1803 ontworpen constitutie, als zoodanig zijn erkend geworden, of kunnen aantoonen, dat zij na die tijd het bedoelde burgerregt hebben uitgeoefend; *e)* iedere Kreits, elke gemeente, alle afzonderlijke, geestelijke of wereldlijke korporatie blijft hare, regtens verworven, eigendommen benevens derzelver beheer behouden.

Zurich 27 Augustus. In de zitting van den landdag van den 26sten is, door de toetreding van Freijburg en Schafhausen, het scheidings-besluit van Bazel geldig verklaard.

LONDEN, den 27sten Augustus.

In deze hoofdstad zijn gisteren namiddag uit Lissabon zeer versche depêches, door den zich hier bevindenden ridder *de Lima*, een van don *Pedro's* hoofdagenten, ontvangen. Ook voor den burggraaf *Palmerston*, alsmede voor de admiraliteit, zijn dien zelfden dag depêches uit Portugal aangebragt.

De ontvangen berigten uit Lissabon, loopende tot den 17den dezer, melden, dat aldaar twee dagen te voren, den 15den, op de meest plegtige wijze donna *Maria* door het Britsche gouvernement was erkend, daar op dien dag lord *W. Russell* zijne geloofsbrieven, als Britsch gevolmagtigde aan haar hof, aan het regentschap had overhandigd. Te Lissabon hadden deswege dien dag groote vreugdebedrijven plaats gehad, en des avonds had zich, toen don *Pedro* in den schouwburg verscheen, het uitbundigst geroep van *leve de Koningin donna Maria, leve het charter!* doen hooren. Het schijnt wijders ten gevolge van die erkenning te zijn, dat door don *Pedro* de cortes zamengeroepen zijn, om, onder meer andere zaken, te beslissen omtrent het regentschap en het huwelijk der jonge Koningin. De verkiezingen moeten met 1 October beginnen, en de cortes vergaderen, zoodra een bij de constitutie vereischt getal leden zal verkozen zijn.

De hertog *van Terceira* had, ongerekend de korps vrijwilligers, die zich dagelijks vormden, met ongeveer 6000 man linietroepen de sterke positien bij Villa Franca bezet, en bovendien hadden, bij eenen wapenschouw over de 12000 man sterke nationale garde van Lissabon, ongeveer drie vierde derzelve zich vrijwillig aangeboden, om zich met de magt onder *Terceira* te gaan vereenigen. *Bourmont* had van Coimbra zich nog niet verder naar den kant van Lissabon gewaagd; en zijne voor Oporto achtergelaten troepen waren ook geheel van daar verdwenen, na den 18den, bij eenen uitval des generaals *Saldanha*, nog 600 man aan dooden en 400 man aan krijgsgevangenen verloren te hebben. De beide oevers van de Douro waren sedert geheel vrij, en *Saldanha* zou nu te scheep van zijne magt 4000 man naar Lissabon zenden.

BRUSSEL, den 28sten Augustus.

Tusschen te dien einde benoemde Belgische en Hollandsche commissarissen is eene overeenkomst betrekkelijk de verwisseling van het garnisoen van Maastricht tot stand gebragt. Gedurende veertien dagen zullen telkens twee honderd man Hollandsche troepen over Maseijk trekken en te Thorn overnachten.

's GRAVENHAGE den 31sten Augustus.

Men verzekert, dat het geschilpunt, betreffende den Schelde-tol, zoo wel als dat tot verevening der schuld niet de eenige zijn, welke tot dus verre het sluiten eener eind-schikking hebben verhinderd. Omtrent het eerste moet men zich te Londen reeds verstaan hebben en zou men het ook wel verder eens worden, terwijl men redenen meent te hebben om te vertrouwen, dat de mogendheden Belgie aan de door hetzelve aangegane verbindtenissen omtrent de schuld zouden houden. Het vraagstuk der grensscheiding was ook sinds geruimen tijd beslist en omtrent het Luxemburgsche geschilpunt moet onze regering zich bereid verklaard hebben, zich mede met de conferentie te verstaan, indien het haar overtuigend mogt blijken, dat daarbij het ernstige verlangen bestond, om de zaken tot een einde te brengen. Het wordt alzoo moeijelijk te begrijpen, hoe de conferentie hare zittingen heeft kunnen schorsen, omdat dit Luxemburgsche geschilpunt niet tot een einde werd gebragt. Overigens wil men weten, dat er door den heer *Fabricius*, onzen zaakgelastigde te Parijs, eene zoodanige nota aan den Franschen minister *de Broglie*, als waarvan dezer dagen in de dagbladen gewag gemaakt is, niet zou zijn overhandigd.

(1) De kantons-landgemeente aan de brug bij Ibach, nabij Schwijtz, waar alle burgers, sedert eeuwen her, bijeen vergaderden, houdt hierdoor op als algemeene vergaderplaats beschouwd te worden; de buiten-kreitsen verlangden Einsiedeln als vergaderplaats eener verdere kantons-landgemeente; het binnenland daarentegen wenschte eerstgenoemde plaats, om derzelver oude herinneringen, als vergaderingsoord te behouden.

Met genoegen heeft men dezer dagen weder vele giften gezien, die ten behoeve van het Vaderland gedaan zijn, en die op nieuw het bewijs opleveren van de onwankelbare vaderlandsliefde der ingezetenen van Oud-Nederland. Ook de laatst bekend gemaakte door Z. Exc. den minister van financien verdient, in meer dan een opzigt, algemeene vermelding. Een onbekende gever heeft niet alleen in 1832 eene som van *f* 1000 ten offer gebragt, en in den loop van dit jaar ook *f* 500 gestort, waarvan hij nu *f* 300 ter aanzuivering aanbiedt, maar dezelve verbindt zich thans tevens, om nog eene som van *zes honderd gulden* aan te bieden, *bijaldien Oud-Nederland, ten gevolge van den opstand der Belgen, op nieuw in vijandelijkheden mogt worden gewikkeld.*

— Men verneemt, dat men bij aanhoudendheid werkzaam blijft tot de versterking onzer grenzen, het aanleggen van nieuwe vestingwerken, als anderzins, en dat nog dezer dagen ijverig met de vervaardiging van geschut, en vervoering daarvan naar het leger of voor de te wapenen vestingen, wordt voortgegaan. Den 2den September zal er door Z. Exc. den directeur-generaal van oorlog eene leverantie worden aanbesteed, ten dienste van de hoofd-magazijnen van 's Bosch, Breda en Geertruidenberg, van 500,000 Ned. ponden hooi, 700,000 ponden stroo en 240 lasten haver.

— Er worden door het algemeen bestuur steeds uitleggingen van en inlichtingen omtrent de wet op de personele belasting gegeven, waarvan sommigen van algemeen belang kunnen worden geacht. Twee derzelve laat men hier volgen.

Er was gevraagd, of, op grond van het bepaalde bij art. 10 § 1 der wet, mede als haardsteden of stookplaatsen zijn aan te merken de toegemetselde gaten in schoorsteenpijpen, door of langs bovenkamers heenloopende, en behoorende tot vuurhaarden, in eene lagere verdieping van het gebouw gelegen; waarop een toestemmend antwoord gegeven is, voor zoo verre de schoorsteenpijp van boven niet tot beneden het dak is afgebroken. Bijaldien echter het toegemetselde gat kennelijk buiten alle gebruik in het vorige jaar mogt geweest zijn, en geheel glad, zonder nis en zonder eenige lijst- of lofwerk van hout, steen, stukadoorsel, of ook van verw- of schilderwerk wezen mogt, zoo kan in het niet belasten daarvan worden berust.

Op de vraag of de vrijdom wegens den eersten grondslag der personele belasting, ter zake van de geringe huurwaarde, volgens art. 5 § 1 der wet, al dan niet ook toepasselijk is op de tuinhuizen of koepels, met derzelver aanhoorige erven of gronden, bij de berekening der huurwaarde in aanmerking te nemen, volgens art. 2 § 2? — is verklaard, dat de artikelen 5, § 1, 9, §§ 2 en 3, en 12, §§ 2 en 3, als alleen toepasselijk worden beschouwd op woonhuizen en woningen, tot vaste woonplaatsen van menschen dienende, en niet tot andere einden, ook niet alleen tot tijdelijk verblijf der elders gevestigde eigenaars of gebruikers.

AMSTERDAM, den 1sten September.

Beurs van den 30sten Augustus.

De handel in onze binnenlandsche fondsen was heden vrij aanzienlijk, en doordien vele partijen ongedekt waren op den aanstaanden verrekeningsdag van primo September, moesten dezelve ingekocht worden; daardoor hebben zich de prijzen iets hooger gesteld. De voornaamste handel was in $2\frac{1}{2}$ en 5 pCt., alsmede in kansbiljetten.

Zie hier de beursvariatien: integralen $48\frac{11}{16}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{13}{16}$, $\frac{15}{16}$, 49, $49\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{3}{16}$, $\frac{1}{16}$, 49, $48\frac{15}{16}$ gebleven; 5 pCt. $91\frac{7}{8}$, 92, $92\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$, $92\frac{9}{16}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{7}{16}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$ gedaan; kansbiljetten $21\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{15}{16}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{13}{16}$ met zeer veel handel.

De markt in beide sijndicaat was ook veel vaster: $85\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$, 86, $85\frac{3}{4}$ op het eind der beurs gebleven; $3\frac{1}{2}$ pCt. $70\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$; van handelmaatschappij zijn verscheidene posten à $91\frac{1}{4}$ en $\frac{3}{8}$ gedaan.

Over het algemeen verslapte de handel in Hollandsche fondsen, op het eind der beurs, doordien vele verkoopers op tijd ten voorschijn kwamen.

De betere houding van onze binnenlandsche fondsen heeft bijgedragen, dat ook de vreemde fondsen geanimeerder waren.

Oude Russen à $100\frac{5}{8}$ en nieuwe $101\frac{1}{4}$ à $\frac{3}{8}$, zeer goed te plaatsen. Voor Russen van 1831 en 1833 waren wederom verscheidene inlandsche koopers, $91\frac{5}{8}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$ was de prijs derzelven; roebels $66\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$ gedaan; certificaten $66\frac{1}{2}$ à $\frac{5}{8}$.

Spaansche fondsen blijven intusschen gedrukt en wordt zeer weinig handel daarin gedreven; 5 pCt. perpetuelen $66\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{8}$ gebleven; 3 pCt. $42\frac{3}{8}$ à $\frac{1}{2}$; cortes-obligatien $15\frac{3}{4}$ à $\frac{7}{8}$, doch met zeer geringen handel; Oostenrijksche 5 pCt. metallieken vonden à $91\frac{1}{2}$ en $\frac{7}{8}$ kleine koopers.

Beurs berigten van den 31sten Augustus.

Heden hebben binnenlandsche fondsen andermaal faveur genomen en

rezen voornamenlijk in den loop der beurs; bleven intusschen op het eind wederom flaauwer.

Men wilde weten dat Woensdag te Londen onze $2\frac{1}{2}$ tot $49\frac{1}{4}$ pCt. en 5 pCt. tot $95\frac{3}{8}$ gerezen waren, dit heeft gunstig gewerkt.

Integralen 49, $49\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{3}{16}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{5}{16}$, $\frac{3}{8}$ gedaan, wederom $49\frac{7}{16}$, $\frac{3}{16}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$, 49 op het eind gebleven; 5 pCt. $92\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$, 93, $93\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, 93, $93\frac{1}{8}$ gebleven met zeer veel handel; kansbiljetten $21\frac{15}{16}$, 22, $22\frac{1}{8}$, $\frac{3}{16}$, $\frac{1}{8}$, 22, $21\frac{15}{16}$ gedaan.

In sijndicaat weinig beweging: oude $86\frac{1}{4}$ à $\frac{3}{8}$; nieuwe $70\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$.

Russische en Duitsche fondsen mede williger; roebels 67 à $67\frac{1}{8}$; 5 pCt. metallieken 92 à $92\frac{5}{8}$ pCt.

Spaansche fondsen waren heden zeer gedrukt. Het gerucht liep, dat de Koning van Spanje zoude overleden zijn; daar intusschen alreeds verscheidene malen deze dood door fondsen-speculanten uitgestrooid was om hunne speculatien daarnaar te doen, zoo wordt ook heden zeer aan de echtheid van het berigt getwijfeld; doch heeft een teruggang in de Spaansche effecten plaats gehad: 5 pCt. perpetuelen openden à $66\frac{1}{2}$, vielen tot $65\frac{1}{4}$, en bleven $65\frac{3}{8}$; 3 pCt. openden $42\frac{1}{2}$, daalden tot 41, en bleven op dien prijs.

Effecten-Societeit van den 1sten September.

De heden gehouden afrekening schijnt een overvloed van stukken aangebragt te hebben en onze binnenlandsche fondsen blijven iets meer geoffereerd dan gisteren; men sprak ook van iets slappere koersen van Londen.

In Spaansche fondsen heeft te Parijs wel eene reactie van $1\frac{1}{2}$ pCt. plaats gehad; de dood des Konings van Spanje bevestigt zich intusschen niet, ofschoon zijn toestand hagchelijk is; daarop waren Spaansche fondsen meerder gevraagd.

Integralen $49\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, 49, $48\frac{15}{16}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{15}{16}$ gebleven; 5 pCt. $92\frac{13}{16}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{11}{16}$; kansbiljetten $21\frac{15}{16}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{13}{16}$, $\frac{3}{4}$; perpetuelen 5 pCt. 66, $66\frac{1}{8}$ à $66\frac{1}{4}$ gebleven.

BATAVIA, den 19den April 1833.

(Uittreksel uit eenen partikulieren brief.)

— — Gaarne wil ik u mijne gedachten mededeelen ten aanzien van het tegenwoordige stelsel van culture op Java, en alzoo aan uw verlangen voldoen; doch ik verzoek u in het oog te houden, dat de meerdere of mindere gegrondheid van eene bijzondere denkwijze alleen door den uitslag der onderneming, wegens welke men zijn gevoelen uitbrengt, wordt gewettigd. Dit is in deze zaak vooral het geval, want geven de uitkomsten, zoo als dit tot heden plaats vindt, groote voordeelen, zoo valt er op het bestaande sijstema niet alleen niets te berispen, maar hetzelve moet door elk een toegejuicht worden. Geeft daarentegen de thans meer dan ooit aan den Javaan opgelegde dwangarbeid aanleiding tot tegenkanting en oproer; wordt hieruit een langdurige en kostbare oorlog geboren; en is het dus bewezen, dat alleen het tegenwoordige stelsel daarvan de oorzaak is: — zoo wordt dat stelsel met regt gelaakt en verfoeid.

Ik zal trachten het voordeelige van dit stelsel op te sommen, en datgene, wat ten nadeele daarvan te vermoeden is, even onpartijdig behandelen.

Men mag aan den tegenwoordigen gouverneur-generaal den lof niet onthouden, van alles, wat tot verbetering van het financie-wezen, door middel der culture, konde strekken, te hebben in het werk gesteld, en, zoo lang de omstandigheden mede loopen, zal voorzeker het gunstigste resultaat zijnen arbeid bekroonen; maar de gevolgen alleen zullen moeten leeren, of de middelen, door Z. Exc. gekozen ter bereiking van het voorgestelde doel, dat is, om de opbrengst der kolonie zoo onmatig te vermeerderen, wel de ware middelen zijn, en of eindelijk, zoo als het gemeene, maar oude spreekwoord zegt, niet het deksel op den neus zal vallen van hem, die het onderste uit den kan wil hebben.

De suikercultuur speelt de hoofdrol. De aanmoedigingen van gouvernementswege aan de planters, of, om juister te spreken, aan de molenaars toegestaan, zijn belangrijk. Wie maar verkiest, kan suiker-molenaar worden; hij bekomt dadelijk een voorschot van dertig duizend gulden, zonder interest, doch onder verband van daarvoor eenen molen te bouwen, en onder voorwaarde, van deze som binnen twee jaren te zullen aflossen, en suiker tegen tien gulden kopergeld de pikol te zullen leveren. Voor *f* 20,000 kan een goede molen, door water gedreven, gebouwd worden. De ondernemer houdt dus nog *f* 10,000 over, om daarmede te werken. Hij bekomt twee honderd stukken bouwland en van honderd tot honderd vijftig Javanen, om daarmede te ploegen, te planten, te snijden en naar den molen te brengen. Dezen worden betaald met 20 duiten daags per man. Elk stuk bouwland levert van 25 tot 30, ja somtijds tot 40 pikols suiker; doch wij zullen die nu maar eens stellen op 25 pikols, omdat dit eene gemiddelde uitkomst is, welke ik laatstleden jaar zelf bijwoonde. Van de 20 pikols moeten 8 pikols af, zijnde $\frac{2}{5}$ voor de landrenten, en de aanslag aldaar op 20 pikols bepaald. Volgens deze zeer matige berekening blijven dus nog over 12 pikols, die aan het gouvernement geleverd worden tegen *f* 10., makende over de 200 stukken bouwland *f* 24,000., zoodat, na verloop van een jaar, de molen $\frac{4}{5}$ vrij is. Zes maanden lang wordt het riet gesneden en gemalen; een water-suikermolen kan elken dag gemakkelijk 80 potten, dat is 40 pikols, afmalen, en zoude dus 7200 pikols, in stede van 4800, kunnen leveren. Ik heb de suiker in den Oosthoek gezien; de kwaliteit is uitmuntend, ja, veel fraaijer dan de zoo vermaarde Jakatra suiker; ook wordt dezelve hier aan de markt voor *f* 18 zilver per pikol gaaf verkocht.

Soerabaija, Cassaroeang en Bezoekie moeten, volgens de berekening, in het aanstaande jaar 10,000 pikols opbrengen, maar ik geloof niet, dat het zoo veel zal zijn. Er zullen handen ontbreken, en die er overblijven zullen zeer karig zijn met hunnen ijver om hunne Sawahs in suikerlanden te veranderen. Hun onwil openbaart zich nu reeds door het telkens afbranden van het riet, en door hunne weigering van den arbeid, zoodat het noodzakelijk is, met stok en gevangenis en door het afnemen van hunne andere bestaansmiddelen, hunne graagte voor de suiker-culture op te wekken. De regenten zijn gedwongen te zorgen, dat alle manschappen tegenwoordig zijn en dat er geene buffels of pedaties ontbreken. Zij ontvangen ieder daarvoor eene kleinigheid (ik meen tien duiten) per pikol suiker. Dit nu is zeer doelmatig en staatkundig; maar ieder, die den Javaan kent, weet, dat zijne rust hem boven alles lief is, en nu wordt hij van den morgen tot den avond lastig gevallen met klagten van allerlei aard. *Hier* zijn 6 man afwezig; *daar* zijn twee buffelkarren te kort; daar is op dien dag niet genoeg geplant; daar niet genoeg gesneden; hier niet genoeg naar den molen gebragt; daar is het riet verbrand; — hier ook; — daar ook; — enz.

De koffij, waarvan de culture door de bestendig lage prijzen in Europa niet anders dan als schadelijk beschouwd konde worden, werd, gedurende eenige jaren, tot nu twee jaren geleden, geheel verwaarloosd. Sedert dien tijd heeft de verbetering van de markt ook weer de culture doen aanwakkeren, en thans geschiedt die met zoo veel kracht, dat ook hiermede, zoo ik vrees, de snaar wat al te sterk gespannen wordt. Dit artikel is nu (met uitzondering alleen van sommige partikuliere landen) geheel door het gouvernement gemonopoliseerd. Deze maatregel zal, zoo ik mij voorstel, ten gevolge hebben, dat het gouvernement niet zoo veel koffij zal binnen krijgen, als het verwacht, indien men het aanstaande gewas berekent naar de vroegere $\frac{2}{5}$, en daar deze bij de jaarlijksche taxatie der landrenten dikwijls overschreden zijn geworden, zal men zich in de vermoede kwantiteit waarschijnlijk bedrogen vinden. Het dikwerf overplaatsen van residenten kan ook als eene oorzaak der te ruime taxatie aangemerkt worden, alzoo ieder zijnen voorganger in de vermeerdering van 's lands inkomsten wenscht te overtreffen. De partikuliere handel zal overigens, bij het monopoliseren van dit artikel, en bij het plan om hetzelve voor gouvernements-rekening naar Holland te zenden, indien zulks ten uitvoer wordt gebragt, niet alleen veel verliezen, maar zelfs geheel ophouden te bestaan, en, volgens het algemeen gevoelen, zal het gouvernement, door dezen maatregel, zich, in plaats van winst, een grof verlies bezorgen. Vreemden zullen niet meer komen handelen, omdat zij geene retouren kunnen bekomen, en de inkomende en uitgaande regten zullen dus zeer weinig meer opleveren. Behalve dit, heeft de ondervinding bewezen, dat geen gouvernement een winst-erlangend handelaar kan zijn. De omvang is te groot om op eene partikuliere belangstelling te kunnen rekenen, en, zedelijk beschouwd, zoude men met grond kunnen zeggen, dat de groote variatie der prijzen op de Europesche markten van dien aard is, dat het algemeen belang daaraan geenszins mag worden gewaagd. De tijd zal leeren in hoe verre hier aan de waarheid hulde is gedaan.

De rijst-culture schijnt ruim baan voor alle andere aanplantingen te moeten maken. Men geeft voor, dat deze door den Javaan van zelf wel zal beoefend worden. O ja! indien hem slechts tijd en land gegund worde! Op vele plaatsen schijnt het, dat hij die beide heeft moeten opofferen aan de andere cultures. Althans, dit is zeker, dat in sommige distrikten een volslagen hongersnood heerscht, en dat zelfs hier en daar vereenigingen bestaan, die de pedatie's met rijst op de groote wegen aanvallen en uitplunderen.

De peper-culture schijnt aan de algemeene aandacht ontsnapt te zijn, en bevindt zich dus in een' verwaarloosden toestand.

Van de Indigo is reeds zoo veel gezegd, dat het vervelend zoude zijn, om, tegen alle overtuiging aan, nog te willen volhouden, dat deze culture eenmaal goede rekening zal geven. Alle landeigenaren, die ondernomen hebben, indigo te maken, zijn achtervolgens geruïneerd geworden. De groote kosten van het etablissement; de kwaliteit, die, tot heden toe, zelfs *nu* niet, nadat alles beproefd is geworden, in vergelijking komen kan met de Bengaalsche; en eindelijk de geringe prijzen aan de Europi-

sche markten, zijn zoo vele oorzaken dat men te gronde is gegaan. Het gouvernement kan gewis door den ijzeren arm met mindere kosten, ja zonder kosten, indien het zulks begeert, werken; en alsdan wordt de opbrengst zuivere winst. Dit moet erkend worden; maar dan komt ook de zedelijke bedenking des schrijvers van het werk: *Nederlands Oost- en West-Indische bezittingen* (te 's Gravenhage, bij de gebroeders *van Cleeff* uitgegeven) in aanmerking, ofschoon wij ons niet vermeten willen te beoordeelen, of die menschlievende schrijver, dan wel de tegenwoordige gouverneur-generaal in het gelijk gesteld moet worden, welke laatste op dit oogenblik van meening is: dat arbeid voor de zedelijke verbetering van den Javaan hoogstnoodzakelijk is, en dat een weldadig gouvernement derhalve dient te zorgen, dat geen inlander een enkel oogenblik in ledigheid doorbrenge, terwijl hetzelve hem voorts zoo weinig mogelijk, ja liever niets, moet betalen, omdat het bezit van geld, voor den onbeschaafde, de bron van alle kwaad is.

Wat eindelijk de uitslag zal zijn van de nieuwe cultures, zoo als die der verbeterde tabaksoorten, van de cochenille, van de thee, van de [illegible] het etablissement te Krawang, valt voor [illegible] te zeggen; maar het is te vreezen, dat ook daar het beloofde goud als koper voor den dag zal komen. Het is bewezen, dat de derde teelt van eene plant weder tot den aard van het land, waarin die gekweekt wordt, terugkeert. Het is meermalen beproefd geworden, om tabak en thee op Java aan te planten: de moedersoorten ondergingen weinig verandering; de dochters waren reeds veel minder, en de kleindochters werden gewone Javanen.

De leerlooijerijen hebben tot heden slechts ellendige stoffe te voorschijn gebragt, en ik vrees dat niet te verhelpen oorzaken daarin geene verbetering zullen gedogen.

Wat is de slotsom mijner korte beschouwing? Dat sommige cultures zeer winstgevend moeten zijn voor het gouvernement, en dat zij dat zullen blijven, zoo lang de inlandsche hoofden goed betaald worden; want de Javaan wijkt niet ligt af van den ouden eerbied jegens zijnen inlandschen regent. Wordt dus de gemeene man, het eigenlijke werktuig, niet overspannen, wordt hij niet [illegible] door gebrek: — dan zal de zegen des hemels onze staatsinkomsten ook doen vermeerderen. Sommige andere cultures zullen waarschijnlijk, als boven gezegd, slechte uitkomsten opleveren, of al spoedig van zelven ophouden te bestaan, zoo als wij er, tijdens den Commissaris-Generaal *Du Bus de Ghisignies*, ook al zoodanige hebben bijgewoond.

Een ander resultaat van het bovenstaande is, dat de groote voordeelen der cultures altijd zeer wisselvallig blijven, omdat zij geheel afhangen van den wil of den onwil van den Javaan, van den goeden uitslag van den oogst, en eindelijk van de prijsveranderingen aan de Europesche markten.

R.

---

§ § § De Ondergeteekende heeft nog ten behoeve der armen-zieken, zoowel binnen als buiten het ziekenhuis zich bevindende, ontvangen twee coupons, bedragende te zamen *f* 20, ook nog *f* 10.

De Ondergeteekende was door deze en vroegere bijdragen, gedurende eenigen tijd in staat dagelijks ruim honderd pond Garst aan behoeftigen te doen uitdeelen, en had het genoegen, die oppassers, welke buitengewone geschiktheid en oplettendheid hadden aan den dag gelegd, bijzonder te kunnen beloonen, alsmede om in kleine behoeften van dezulken, die het hospitaal verlieten, te kunnen voorzien.

Dr. SCHELTEMA.

Getrouwd:

H. G. KNOOPS,
van *Arnhem*,
en
F. van KOOTEN,
Wede. den Heer H. J. van Dyk,
te *Zuilen*.

Zuilen,
den 30sten Augustus
1833.

Zullende de Pannenbakkerij *voortaan worden gecontinueerd onder de firma van* H. G. Knoops, *welke zich ten deze gunstig blijft aanbevelen.*

AMORTISATIE-SYNDICAAT.
ADMINISTRATIE der DOMEINEN, WEGEN, VAARTEN, enz.
AGENTSCHAP *ZUTPHEN*.
VERKOOPING.

De AGENT van het DOMEIN te *ZUTPHEN* zal, op Maandag den 9den September 1833, des morgens ten 9 ure, ten huize van den Kastelein *L. JANSSEN*, te *'s Heerenberg*, ten overstaan van den Heer en Mr. *F. de BOTH*, openbaar Notaris, residerende te *'s Heerenberg*, in het openbaar, aan de meestbiedende verkoopen;

Eenige DOMANIALE SLAGEN en AANDEELEN, zoo in het *Korter-* als in 't *Stokkummer* en 't *Zeddammer Bosch*, onder *'s Heerenberg* gelegen; breeder bij de aanslag-biljetten omschreven.

Waarvan de Conditien ter visie liggen ten Kantore van voornoemden Heer Notaris; zullende, gedurende de drie laatste dagen voor den Verkoop, de noodige aanwijzing worden door de Domein-Tauxateuren *F. MEIJER*, op *Montferland*, en *A. LIMBEEK*, te *Zeddam*.

De Agent voornoemd,
(Get.) J. van LAMSWEERDE.

---

† † † Op Woensdag den 11den September aanstaande, 's namiddags om 1 uren, zal te *Zevenaar*, bij *D. JANSSEN*, door den Dijkstoel van de *Lijmers*, *Westervoort*, *Lathum*, *Baar* en *Gijsbeek*, onder approbatie van H. H. Gedeputeerde dezer provincie, worden aanbesteed:

Het BEGRINDEN van den Lathumschen dijk, met 7000 kubiek-ellen grove Grindspecie, in perceelen of in massa; zoo als zulks 2 dagen voor de aanbesteding zal zijn aangewezen, terwijl bij de Heemraden *D. SPAAN* en *W. VAN ZADELHOFF*, te *Lathum*, en bij den Dijkschrijver te *Zevenaar*, Bestek en Conditien ter inzage liggen en nadere informatien te bekomen zijn.

---

† † † Ten overstaan van den te *Velp* residerenden Notaris *von ROSENTHAL*, als daartoe gecommitteerd, zal op 11den September 1833, ter inzetting, en 14 dagen daarna, op den 25sten September daaraanvolgende, ter finale verkoop, bieden des voormiddags ten 11 ure, ten huize van *D. WILLEMSEN*, aan *de Steenwaard*, te *Velp*, worden geveild:

1o. Een HUIS, c. a., met 1 Bunder BOUWLAND en BOOMGAARD, te *Groessen*.
2o. Het REGT van ERFPACHT op 85 Roeden BOUWLAND, daarnaast gelegen. En
3o. TWEE BANKEN, in de R. K. Kerk aldaar; een en ander behoorende tot de nalatenschap van *JAN KEULTJES*.

Bij *C. A. THIEME*, te *Arnhem*, is uitgegeven en alom verzonden: *Oordeel niet voor het tijd is; dus weet of wacht.* Een geschiedkundig overzigt der jaren 1830 en 1831, in Romantischen vorm, gr. 8vo. . . . . *f* 2 —
Voorts zijn in den loop van dit jaar de volgende werken herdrukt:

I. Döring, Vertalingsproeven voor gevorderde leerlingen in de Latijnsche taal; 1ste deel, 2de druk, op nieuw nagezien door J. Bosscha, gr. 8vo . . . . . . *f* 1 40.
II. Gedachten over onderwerpen, het lager onderwijs betreffende, door J. van Driel en P. H. Görlitz; 2de verbeterde en vermeerderde druk, gr. 8vo . . . . . . *f* 1 —
III. Sammlung auserlesener Geschichten und Erzählungen, zum Nutzen und Vergnügen derer, welche die Deutsche Sprache erlernen wollen; kl. 8vo, 5te Auflage . . . . . *f* — 15.

Ten behoeve van het hooger en lager Onderwijs worden met succes gedebiteerd:

I. Dorn Seiffen, verkorte Latijnsche Spraakkunst voor de scholen *f* — 90.
II. Euripides Andromache, cum notis J. Lenting . . . *f* — 90.
III. H. Frieseman, Nieuw Nederduitsch-Latijnsch Woordenboek *f* — ..
IV. Jacobs en Döring, Latijnsch Leesboek, ter dienste der Nederlandsche Jeugd, bewerkt door G. Leen, 1ste, 2de en 5de deel *f* 1 25.
V. J. P. Jungst, Lexicon Latino-Belgicum . . . . 6 40.
VI. Speijers, Grieksche Schoolbibliotheek, 1ste en 2de stukje . 1 10.
VII. Beknopte geschiedenis der voornaamste Landen en Volken der Wereld, 3 stukjes, 2de druk . . . . . *f* — 50.
VIII. Belangrijke Verhalen uit de Algemeene Geschiedenis, 2 stukjes, nieuwe druk . . . . . *f* — 40.
IX. J. van Bemmelen, Nieuw [illegible] Nederduitsch Spel- en Leesboek . . . . . *f* — 20.
X. Bomhoff, Geslachtlijst der Nederduitsche zelfstandige Naamwoorden, 2de druk . . . . . *f* — 25.
XI. Brakenburg, Levensschetsen van voorname Nederlandsche Vrouwen . . . . . *f* — 20.
XII. B. Craamer, Nieuw verbeterde Geldersche Trap der Jeugd *f* — 25.
XIII. P. K. Görlitz, Praktisch Rekenboek voor de Scholen; 3 stukjes, en Antwoorden op hetzelve; ook 3 stukjes . . . *f* 1 —.
XIV. W. van den Honaard, Nieuwe Kaart van het Koningrijk der Nederlanden, zonder namen, voor Schoolgebruik, met eene afzonderlijke Naamlijst . . . . . *f* — 70.
XV. A. B van Meerten, geb. Schilperoort, Premier Vocabulaire Hollandais et Français, pour l'enfance . . . . . *f* — 30.
XVI. Idem, Suite du premier Vocabulaire, etc. . . . . *f* — 40.
XVII. P. Meesters, Aanleiding tot het ontleden der Nederlandsche taal . . . . . *f* — 20.
XVIII. Van Moock, Dictionnaire François et Hollandais, [illegible] *f* — 90.
XIX. Nieuwenhuis, het leven van Jezus, [illegible] *f* — 20.
XX. Over de Werkwoorden der Fransche taal en derzelver vervoeging . . . . . *f* — 15.
XXI. W. E. Tuin, algemeen Leesboek en ordelijk Onderwijs voor de eerste behoefte der Kinderen in hunne onderscheidene omstandigheden en betrekkingen . . . . . *f* — 25.
XXII. Idem, vervolg op hetzelve . . . . . *f* — 25.
XXIII. Vaderlandsche Geschiedenis in 52 lessen, voor de Nederlandsche Jeugd en Scholen, 8ste druk . . . . . *f* — 30.
XXIV. Willemsen, de Duitsche Kindervriend in een' Hollandschen verandert, 3 stukjes; nieuwe druk . . . . . *f* — 70.
XXV. Van Wijk, Rz., nieuwe handleiding tot de Aardrijkskunde, 3 deelen met 2 kaarten . . . . . *f* 12 00.
XXVI. Idem, nieuwe Kaart van het koningrijk der *Nederlanden*. 1 40.
XXVII. A. Zacharia, Geschiedenis der Grieken, 2 stukjes, 2de druk . — 80.

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.